

Els mètodes d'intercomprensió de les llengües romàniques. Eurocomrom.¹

Esteve Clua

Institut Universitari de Lingüística Aplicada, Univ. Pompeu Fabra

1. La intercomprensió lingüística

Des de fa una vintena d'anys, en l'àmbit de la didàctica de llengües estrangeres, principalment en universitats europees però també en algunes universitats americanes, s'ha anat perfilant amb un creixement exponencial una nova disciplina coneguda com a Didàctica de la Intercomprensió Lingüística, a la base de la qual hi trobem dues disciplines més. D'una banda, l'anomenada *recerca sobre l'aprenentatge de terceres llengües*, disciplina que defensa la utilització sistemàtica de les competències adquirides en altres llengües per a l'aprenentatge d'una tercera, d'una quarta o d'una cinquena llengua estrangera. De l'altra banda, també durant aquest període i principalment en l'àmbit europeu s'ha començat a desenvolupar una nova disciplina centrada en l'estudi de mètodes adreçats a l'adquisició, no ja d'una tercera llengua, sinó de diferents llengües de manera simultània. És el que es coneix com a *didàctica de l'aprenentatge simultani de llengües*. Es tracta d'una metodologia que pot suposar un estalvi important de temps i d'esforç intel·lectual quan s'aplica a l'aprenentatge de llengües semblants (llengües d'una mateixa família lingüística). Cal tenir en compte que en principi els objectius d'aprenentatge perseguits amb aquests mètodes abasten únicament la comprensió escrita i en alguns casos també la comprensió oral.

S'entén per intercomprensió la capacitat de comprendre una llengua estrangera sense haver-la apresada, a partir de les similitud que manté amb la nostra llengua materna o amb una altra llengua que coneixem. Des d'un punt de vista comunicatiu, el concepte d'intercomprensió fa referència a la comunicació que se estableix entre interlocutors que parlen respectivament la seva llengua. Els exemples de comunicació entre comunitats lingüístiques diferents mitjançant la intercomprensió no són gens estranys. En el context europeu se sol fer referència al cas dels països escandinaus de llengua germànica com Dinamarca, Noruega i Suècia com a paradigma de la intercomprensió, a partir d'un treball escolar de les bases gramaticals de les altres llengües que permeti copsar-ne les semblances i diferències per arribar a una competència receptiva. Però també s'usa la intercomprensió entre diferents varietats del xinès mandarí o entre varietats lingüístiques de l'Àfrica occidental. I és que en el fons la intercomprensió és produeix també en graus diferents entre varietats d'una mateixa llengua (p ex. entre un barceloní i un mallorquí).

L'aparició d'aquesta disciplina s'ha produït en un context sociolingüístic especial en què la necessitat de potenciar el plurilingüisme és cada vegada més necessària per a la majoria de grups humans.

La (aparent) controvèrsia entre el manteniment de la diversitat lingüística, com a patrimoni de tota la humanitat, i les necessitats d'intercomunicació entre grups que tenen llengües diferents ha acompanyat la espècie humana al llarg de la història, però avui dia és cada vegada més tangible per a un nombre més elevat de persones i comunitats lingüístiques. Es pot dir que la necessitat imperiosa de conèixer altres llengües, que anteriorment era una característica de les comunitats amb llengües minoritzades, és viscuda avui dia, en un context sociolingüístic nou, per moltes altres comunitats amb llengües *nacionals* o *centrals*. Aquesta nova situació sociolingüística es pot explicar per raons diverses i variades. Una d'aquestes raons, si més no en el cas de les zones més desenvolupades econòmicament i tecnològicament, té a veure amb el conjunt de processos que coneixem com a globalització, que ha produït un augment considerable de les possibilitats d'interrelació entre persones que pertanyen a grups lingüístics diferents. D'una banda l'ampliació de les àrees de mercat tradicionals implica conèixer noves llengües per poder tractar amb nous agents d'intercanvi comercial que pertanyen a diferents comunitats lingüístiques. De l'altra, les comunicacions via satèl·lit i la Internet permeten la visualització d'emissions i el contacte quotidià amb persones i amb continguts de procedències allunyades, que sovint han estat produïts en llengües diferents a la dels receptors. Una altra de les raons que permet explicar aquest nou context sociolingüístic i que en gran part està molt relacionada amb l'anterior, és l'aparició de nous àmbits d'organització política supraestatal, que se solen produir a nivell continental. N'és un exemple clar el procés d'integració europea, que va més enllà de l'àmbit econòmic tot abastant els àmbits polítics i culturals. La creació de la Unió Europea implica la necessitat de plantejar-se, d'una manera diferent al que es donava fins ara al si dels diferents estats membres, la superació de les dificultats sorgides de la interrelació i la intercomunicació entre un nombre considerable de comunitats europees que tenen llengües diferents.

Ens trobem, doncs, davant d'una ampliació considerable de les àrees clàssiques de comunicació

humana, que havien permès fins ara a moltes comunitats mantenir-se plenament monolingües; a la vegada aquesta extensió de les zones i els àmbits d'interrelació suposa per a molts individus la necessitat

¹ Aquest treball forma part del projecte d'investigació FFI2010-22181-C03-03, finançat pel MICINN.

d'abandonar el monolingüisme per poder desenvolupar-se plenament. Per a les llengües *petites* com el català aquesta nova situació comporta la possibilitat que, en augmentar tan considerablement els contactes entre comunitats lingüístiques diferents i en ser molts més els afectats per l'aparent atzucac entre diversitat lingüística i intercomunicació, es replantegi d'una manera diferent a la que ha imperat fins ara l'organització de les comunicacions interlingüístiques en els diferents àmbits (des del global fins al local, passant pel supraestatal, l'estatal i el regional). És a dir, que es plantegi una organització més harmoniosa de la interrelació entre els diferents grups lingüístics humans des de la diversitat lingüística i no contra la diversitat lingüística.

La qüestió és molt complexa; tant, segurament, com complexa és la humanitat. Però el que sembla clar, i cada cop per a més gent, és que una de les estratègies bàsiques per augmentar la intercomunicació entre els diferents grups lingüístics, sense perdre la riquesa que comporta la diversitat lingüística que ha creat la humanitat durant molts segles, consisteix a potenciar el plurilingüisme, d'una manera efectiva i massiva². En realitat, però, el que sol ocórrer moltes vegades, és que aquesta necessària potenciació del plurilingüisme se circumscriu a l'aprenentatge de l'anglès, que ha esdevingut la llengua de comunicació internacional, o com a molt, alguna altra llengua exponent de l'oligoglòssia lingüística (en el sentit de Moreno Cabrera 2006). D'aquesta manera, i mentre no hi hagi una política lingüística planetària més equitativa, cada cop hi ha més gent que veu l'anglès com una solució pràctica a les seves necessitats d'intercomunicació amb altres grups, tant si es tracta de grups lingüísticament propers (pertanyents, per exemple, a una mateixa família lingüística), com de grups que tenen llengües considerablement diferents.

En l'àmbit de la Unió Europea la situació és, almenys sobre el paper, sensiblement diferent. En principi hi ha la intenció de desenvolupar una política lingüística que tendeixi a la preservació de la riquesa cultural i lingüística dels estats que la formen, com a símbol de la identitat europea. En conseqüència, encara que d'una banda es potencia l'anglès com a llengua de comunicació global, de l'altra es mantenen una sèrie de funcions per a les llengües dels diferents estats que constitueixen la Unió. Es tracta, en el fons, d'establir una sèrie de contrapesos a la preponderància excessiva de la llengua franca. Així en el marc educatiu s'estableix com a objectiu, mes o menys realista, que el màxim d'alumnes aprenguin al menys dues llengües vives (una de les quals, sol ser l'anglès) a més de la seva llengua materna. Es tracta, doncs, d'evitar que l'aprenentatge escolar de l'anglès absorbeixi tots els esforços dedicats a l'aprenentatge d'idiomes.

Atès que aconseguir un plurilingüisme actiu i de forma massiva més enllà de dues o tres llengües no sembla un objectiu gaire realista, potser cal rebaixar els objectius per la banda del tipus de plurilingüisme, per no renunciar a la comunicació plurilingüe. És a dir, perquè persones de diferents llengües es puguin

comunicar no és imprescindible que tinguin una competència activa mútua en les diferents llengües; n'hi ha prou que dominin les competències receptives en les llengües dels seus interlocutors. Aquesta diferenciació entre competències actives (parlar i escriure) i receptives (entendre i llegir) és bàsica per potenciar la intercomunicació plurilingüe, ja que el plurilingüisme receptiu, o intercomprensió, és molt més realista perquè exigeix menys esforç i menys temps d'aprenentatge, sobretot quan es tracta d'aprendre llengües emparentades genèticament amb la de l'aprenent.

En aquesta línia, el Council of Europe amb la creació del *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*, i l'European Centre for Modern Languages amb el *Cadre de Référence pour les Approches Plurielles des Langues et des Cultures* han obert les portes a la necessitat de completar la competència productiva en dues llengües vives, desitjable per a tots els joves europeus, amb competències receptives en altres llengües. És a dir que des de les institucions europees es potencia també l'opció didàctica de la intercomprensió com una via per superar els problemes de comunicació entre els europeus.

2. La Intercomprensió entre llengües romàniques i el projecte Eurocomrom.

Si com dèiem més amunt, el creixement dels estudis sobre la intercomprensió en els darrers anys ha estat exponencial, aquest creixement s'ha produït d'una manera remarcable en l'àmbit de les llengües romàniques. Sense por a equivocar-nos, crec que es pot dir clarament que en la nostra família lingüística és on més han proliferat els projectes i els estudis relacionats amb la intercomprensió. Un exemple molt clar n'és el projecte Eurocom.

EuroCom (<http://www.eurocomresearch.net/>) és el nom d'un projecte europeu sobre intercomprensió que acull un nombre considerable d'investigadors, amb la finalitat compartida d'oferir als europeus que disposen d'un bon coneixement d'alguna llengua eslava, germànica o romànica un mètode intercomprensiu per poder accedir amb facilitat a les altres llengües de la seva família lingüística. L'objectiu del projecte EuroCom és potenciar el plurilingüisme per la via de les competències lingüístiques receptives (la competència lectora, en un primer moment) sense exigir un esforç complementari excessiu. I com a estratègia bàsica utilitza l'explotació cognitiva del parentiu existent entre les llengües d'una mateixa família o grup. En l'actualitat s'està aplicant simultàniament a les tres grans famílies de llengües europees: Eurocomrom per a les llengües romàniques, sota la direcció del professor Horst Klein; Eurocomgerm per a les germàniques, sota la direcció de la professora Britta Hufeisen; i Eurocomslav per a les eslaves, sota la direcció del professor Lew Zybatow. Una altra branca del projecte, Eurocomdidact, dirigida pel professor Franz-Joseph Meißner, se centra en les recerques sobre la didàctica i l'aprenentatge del plurilingüisme i la intercomprensió³. Finalment, amb l'obertura de l'Eurocomcenter s'ofereix la possibilitat d'accedir a cursos sobre eurocomprensió via Internet.

La branca més desenvolupada del projecte és la de les llengües romàniques. L'any 2000 es va publicar *Die sieben Siebe: Romanische Sprachen sofort lesen Können*, de H. G. Klein i T. D. Stegmann, el

primer manual per a la intercomprensió de les llengües romàniques, pensat per a estudiants alemanys amb un

² Vegeu-ne una mostra a Bastardas 2002, una anàlisi molt interessant d'aquesta qüestió des de la perspectiva de 'la complexitat'

³ A Meissner (2004) hi trobareu una introducció excel·lent a la didàctica de la intercomprensió.

bon coneixement del francès. En aquesta cas, les llengües meta eren el català, l'espanyol, el francès, el portuguès i el romanès. Posteriorment, aquest obra ha estat adaptada al romanès (Reinheimer *et alii* 2001), a l'italià (Giudicetti *et alii* 2002), al portuguès (Göttsche *et alii* 2003), al català (Clua *et alii* 2003), a l'anglès (McCann *et alii* 2003), al francès (Meissner *et alii* 2004) al polonès (Galinska-Inacio *et alii* 2004), i a l'espanyol (Martín Peris *et alii* 2005) i al gallec (Labraña *et alii* 2009) entre altres llengües.

Altres projectes remarcables que s'han centrat en l'àmbit de la intercomprensió entre llengües romàniques són: (1)

- EuRom4/5 <http://www.eurom5.com/>
- Euromania <http://www.euromania.eu/>
- Galatea/Galanet/Galapro <http://www.galanet.eu/>
- Itinéraires romànics. <http://unilat.org/DPEL>
- Ariadna/Minerva <http://site.voila.fr/gerflint/Italie2/benucci.pdf>
- Romanica Intercom <http://www.romanicaintercom.com>
- Redinter <http://redinter.eu/web/>
- IC4+ <http://www.eurocampusweb.eu/c/a/eurocampus/projectes/projecte-ic4>

3. La metodologia d'Eurocomrom.

EuroCom parteix del principi que l'aprenentatge de llengües és fàcil sempre que es tracti d'aprendre llengües que pertanyin a la mateixa família lingüística de la llengua de l'aprenent o d'una altra que conegui bé. I es basa en el fet que el parlant d'una llengua ja sap moltes coses de les altres llengües de la mateixa família abans de començar-ne l'aprenentatge. És a dir, encara que no les haguem estudiades mai, sabem moltes coses sobre les llengües romàniques, en el nostre cas. Tenim un conjunt de coneixements previs o preconeixements, que ens faciliten, per exemple, un nivell considerable de comprensió textual en aquestes llengües. Es tracta de saber reconèixer, de saber descobrir tots aquests preconeixements de la llengua o les llengües que comencem a aprendre. La descoberta del que ja coneixem en el que sembla desconegut, es realitza sobre dos fonaments lingüístics:

- Les similituds existents entre les llengües d'una mateixa família en els diferents àmbits lingüístics (fonològic, morfològic, lèxic, sintàctic i semàntic) i culturals.
- El lèxic internacional, amb una base comuna en amplis sectors de la vida moderna i de les llengües d'especialitat.

El primer fonament té prioritat, perquè, més enllà del lèxic, permet reconèixer en la nova llengua estructures lingüístiques ja conegudes: tant en la

fonologia, com en la morfologia, en la sintaxi i en la semàntica.

Aquest procés de descoberta es realitza aprofitant la facultat humana de transferir experiències viscudes, estructures i significats coneguts a nous contextos. EuroCom ensinistra els aprenents a fer un ús sistemàtic d'aquesta facultat en la transició cap a una nova llengua. En el fons, la didàctica de la intercomprensió és bàsicament transferencial; es tracta bàsicament de transferir el coneixement que hom té sobre l'estructura i el lèxic de la llengua pròpia (o d'una altra o d'altres, de conegudes) a les noves llengües que s'aprenen, tot establint hipòtesis sobre el funcionament gramatical d'aquestes noves llengües. Per això, en l'aprenentatge intercomprensiu, com més llengües es coneixen més fàcil és establir hipòtesis sobre el funcionament d'una nova llengua. De la mateixa manera, conèixer la correspondència d'una paraula de la llengua de partida amb una paraula d'una segona llengua pot facilitar el pas cap a la comprensió de la correspondència en una tercera llengua més allunyada: *curar* -*guarecer*- (Es(panyol)) → *guarir* (Cat(alà)) → *guérir* (Fr(ancès)); d'aquí la importància que té el treball simultani amb un nombre considerable de llengües emparentades genèticament. En aquest tipus de metodologia d'aprenentatge la comparació interlingüística juga un paper fonamental; el procés de comparació és a la base de l'establiment d'hipòtesis sobre la gramàtica de les llengües meta, però perquè sigui eficient ha de ser activat directament pel mateix aprenent i no imposat a partir del mètode o de l'ensenyant, ja que del contrari no s'assolirien els efectes esperats en el perfeccionament de la capacitat d'establir hipòtesis deductives reeixides⁴. Per tot això, es pot dir que en la didàctica de la intercomprensió hi juguen un paper fonamental els processos d'autoaprenentatge. Un dels objectius és millorar la capacitat de deducció. A fi d'aconseguir la màxima eficàcia en els processos de deducció i d'associació analògica, el mètode ofereix tot el bagatge necessari i permet que amb un mínim d'esforç s'aconsegueixi un màxim de deducció adequada.

3.1 Els set sedassos

Eurocomrom sistematitza els àmbits en què hom pot reconèixer elements coneguts de cada nova llengua en set sectors, anomenats els Set Sedassos. Aquests set sedassos constitueixen les bases a partir de la qual l'aprenent pot establir les correspondències necessàries entre la seva llengua i les llengües objecte d'aprenentatge perquè esdevinguin transparents des del punt de vista de la comprensió. Metafòricament, podríem dir que en set processos de garbellat l'aprenent, com el buscador d'or, extreu de la nova llengua tot allò que ja li pertany, perquè ja ho té com a propi en la seva llengua. Aquesta subdivisió sistemàtica dels elements que intervenen en la intercomprensió en set àmbits ve donada per exigències metodològiques. En el fons, el procés de comprensió és complex, però difícilment segmentable en set subprocessos. Tanmateix, d'aquesta manera l'aprenent pot copsar millor cada un dels àmbits particulars que conflueixen en la comprensió textual.

3.1.1 Primer sedàs: Vocabulari internacional

Amb el primer sedàs hom extreu de la nova llengua el lèxic internacional. Es tracta d'un conjunt de paraules que hom ha creat en les varietats estàndard de moltes de llengües vives actuals a resultes del

desenvolupament modern de la vida i del pensament humans. Aquest lèxic, que és compartit en diferent mesura per les diverses llengües, té majoritàriament una base llatina, cosa que en aquest primer sedàs

⁴ Vegeu en aquest sentit les propostes de Meissner (2004) sobre la Gramàtica d'hipòtesis i sobre el Monitor Didàctic Plurilingüe.

privilegia extraordinàriament les llengües romàniques.

Cat(alà)	Es(panyol)	Fr(ancès)	It(alità)	Po(rtuguès)	Ro(manès)
cigarret	cigarillo	cigarette	sigarètt a	cigarro	țigară
farmàcia	farmacia	pharmacie	farmaci a	farmácia	farmacie

Un adult disposa d'unes 5.000 paraules d'aquest tipus (cigarret, farmàcia, liberalisme, humor...), que pot reconèixer sense esforç en les altres llengües, perquè generalment s'hi troben amb poques modificacions. Vegem-ne un exemple a (1).

(2)

L'abundància d'internacionalismes és una característica molt comuna en textos de l'àmbit científic, esportiu, de les noves tecnologies o de la política internacional, entre d'altres. Això facilita molt la comprensió d'aquest tipus de text.

Pel que fa al vocabulari internacional, el grup romànic és el més privilegiat, ja que una gran part d'aquestes paraules provenen de les llengües romàniques i del llatí (probablement més del 90%). Per aquesta raó aquest primer sedàs no és gaire rellevant per a l'aprenentatge de les llengües romàniques des d'alguna d'aquestes llengües. En canvi, el seu valor es potència molt quan es tracta d'aprendre alguna d'aquestes llengües a partir d'una llengua d'un altra família lingüística.

3.1.2 Segon Sedàs: Vocabulari Panromànic

A més del vocabulari internacional, cada família lingüística disposa d'un lèxic particular que la cohesionen internament i la diferencia de la resta de grups lingüístics. En el cas de les llengües romàniques aquest és el que anomenem lèxic panromànic. Conté les paraules derivades gairebé totalment del llatí que encara s'utilitzen avui dia en totes o en la major part de les llengües romàniques. Aquest sedàs mostra com el coneixement d'una sola llengua romànica representa una porta oberta a totes les altres llengües romàniques. Unes 500 paraules del llatí es troben encara avui en el vocabulari bàsic de la majoria de les llengües romàniques. El lèxic panromànic està constituït sobretot per paraules que pertanyen al lèxic bàsic i sovint més freqüent en cada una de les llengües.

(3)

Cat	Es	Fr	It	Po	Ro
Lluna	Luna	Lune	Luna	Lua	lună
Pa	Pan	Pain	Pane	pão	pâine
Pedra	Piedra	Pierre	Pietra	pedra	piatră
sang	Sangre	sang	Sangue	sangue	sânge

3.1.3 Tercer sedàs: Correspondències fòniques

En els àmbits anteriors hem vist que sovint és molt fàcil reconèixer des del català paraules de les altres llengües romàniques (p. ex.: *diplomatii* (Rom), *vini* (It)), mentre que en altres casos cal fer diversos salts per deduir la paraula romànica (p. ex.: *pește* (Rom) → *pesce* (It) → *peix* (Cat)). Això es deu al fet que en el curs de l'evolució de les llengües algunes paraules han experimentat molt pocs canvis fònics o gràfics, mentre que d'altres n'han sofert de considerables. Aquest tercer sedàs ofereix a l'aprenent els mitjans necessaris per captar millor els canvis experimentats per algunes paraules i per poder reconèixer els parentius lèxics que no són visibles a primer cop d'ull. Només calen unes poques fórmules per poder assolir amb facilitat el coneixement de les correspondències entre els sons de les diferents llengües actuals. Així, sense gran esforç d'aprenentatge —partint en cada cas d'un exemple de mostra (“si *nuit* en francès correspon a *nit* en català, a *noite* en portuguès, a *notte* en italià, i a *noche* en espanyol; aleshores al francès. *lait*, li corresponen *llet*, *leite*, *latte* i *leche*”)— hom pot percebre immediatament una sèrie de modificacions històriques i reconèixer la paraula sota formes diverses. En podem veure un exemple amb els grups consonàntics inicials PI, BL, FL i CL del llatí:

Grup consonàntic	Cat	Es	Fr	It	Po	Ro
PL	ple pla	lleno llano	plein plaine	pieno piano	cheio chão	plin plan
BL	blasmar	lastimar ar	blâmer	biasimare	lastimar ar	blestem a
FL	flama	llama	flamm e	fiamma	chama	
	flor	flor	fleur	fiore	flor	floare
CL	clau	llave	clé, clef	chiave	chave	cheie

3.1.4 Quart sedàs: Grafies i pronúncies

El quart sedàs es refereix a les grafies i pronúncies. En les llengües romàniques, si bé s'utilitzen les mateixes grafies per representar la majoria de sons, certes solucions ortogràfiques són diferents en cada cas i dificulten el reconeixement de les correspondències lèxiques (5). A tall d'exemple, entre les vocals la [v] francesa s'escriu *ou* i la que s'escriu *u* es pronuncia [ʏ], l'equivalent a la grafia alemanya *ü*. Pel que fa a les consonants, les llengües romàniques occidentals representen el so [κ] davant *e* i *i* amb *qu*, mentre que les orientals utilitzen la grafia *ch* (= [κ]). Aquesta darrera grafia és usada pel francès i el portuguès per al so [Σ] i per l'espanyol per al so [τ † Σ]. Aquest darrer so [τ † Σ] s'escriu en italià i en romanès *ce* o *ci* —és a dir *c* davant *e*, *i*. Altres exemples de grafies diverses per representar el mateix so són *gu* i *gh* per al so [γ] davant de les vocals anteriors *e* i *i*; les grafies *ll*, *lh* i *gl* per a la lateral palatal [x] i les grafies *gn*, *ñ*, *nh* i *ny* per a la nasal palatal [ɲ]. El cas dels sons palatals és segurament el més complicat del sistema gràfic romànic, però no ha de crear gaires problemes: un cop se sap que *che* en italià es pronuncia com *que* en català, s'hi pot reconèixer amb facilitat la conjunció catalana *que*. Un cop s'ha retingut que *-ci* es pronuncia [τ † Σ] en romanès —en posició final de paraula; en altres posicions [[τ † Σ]i], es podrà associar la paraula *meci* amb un matx mitjançant la pronúncia [μθτ † Σ], sobretot en un context esportiu.

(5) Representació de la nasal palatal [ɲ]

Cat	Es	Fr	It	Po	Rom
senyor	señor	seigneur	signore	senhor	senior

3.1.5 Quart sedàs: Estructures sintàctiques panromàniques

El cinquè sedàs se centra en el fet que les llengües romàniques comparteixen en gran mesura les estructures sintàctiques bàsiques. Podem parlar, doncs, d'estructures sintàctiques panromàniques. Qui és conscient d'aquest fet, pot apreciar immediatament que els coneixements sintàctics d'una sola llengua romànica el poden ajudar molt en la comprensió de totes les altres, per localitzar la posició dels articles, dels substantius, dels adjectius, dels verbs, de les conjuncions, etc. Per exemple, la conjunció copulativa del romanès *și* és poc transparent des del punt de vista de les altres llengües romàniques, però si ens trobem amb estructures com les de (6) és fàcil de reconèixer-la.

- (6)
- Lideri europeni și americani...
  - Estonia, Letonia, Lituania, Slovacia și Slovenia se numără printre țările...

Sobre la base d'aquest alt grau de paral·lelisme sintàctic, es poden aïllar bé les peculiaritats de determinades llengües i fer-les comprensibles amb breus indicacions. Vegeu a (7) un exemple de les oracions condicionals que utilitzen les partícules introductòries: *si*, *se* i *dacă*.

- (7)
- Cat La Rosa és feliç, si pot dormir a l'oficina.
- Fr Yvonne est heureuse, si elle peut dormir dans le bureau.
- It Paola è felice, se può dormire in ufficio.
- Por João fica feliz, se pode dormir no escritório.
- Rom Radu este fericit, dacă poate dormi la birou.
- Es Pedro es feliz, si puede dormir en la oficina.

3.1.6 Cinquè sedàs: Elements morfosintàctics

Els sedassos anteriors han evidenciat no solament els elements que les llengües romàniques comparteixen (Vocabulari internacional, Vocabulari panromànic, estructures sintàctiques panromànics), sinó també les diferències específiques (Correspondències fòniques, Grafies i pronúncies,.) sempre amb l'objectiu de reconèixer rere les variacions l'element comú que faciliti traspasar els coneixements d'una llengua a les altres de la mateixa família. També en l'àmbit de la morfologia pot ser positiu remarcar els elements

comuns mitjançant una síntesi esquemàtica. D'aquesta manera s'aprèn a reconèixer a través del conjunt de les llengües romàniques els elements morfosintàctics comuns a tota la Romània, i a distingir-los de les particularitats de cada llengua, tot optimitant així la capacitat de comprensió lectora.

Amb el sisè sedàs Eurocomrom posa a disposició de l'aprenent les regles bàsiques dels elements morfològics, amb què es poden reduir al mínim comú denominador les diferents paraules gramaticals o les terminacions de les llengües romàniques. Per exemple, com es poden reconèixer la segona persona del singular dels verbs romànics o les marques de plural?

- (8)
- La segona persona del singular de les llengües romàniques occidentals es marca en general amb *-s* i en les orientals amb *-i*.

Llengües romàniques occidentals	-s Cat, Es, Fr, Po	Es hablas, ves, vienes Fr tu parles, tu vois, tu viens Po falas, vês, vens Cat parles, veus, vens
Llengües romàniques orientals	-i It, Ro	It parli, vedi, vieni Ro spui, vezi, vii

En les llengües romàniques les marques de plural es reconeixen clarament. El grup occidental es basa en l'antic acusatiu plural del llatí i marca el plural amb *-s*. El grup oriental utilitza el tipus de plural acabat en vocal i diferencia el masculí amb *-i* i el femení, amb *-e*, terminacions que eren característiques del nominatiu plural de les declinacions en *-us* i en *-a* del llatí. El romanès, per la seva banda, posseeix paraules de gènere ambigen (ambdós gèneres), una herència del gènere neutre llatí. Aquests mots són sempre masculins en singular i femenins en plural. En aquest grup de noms s'ha imposat com a paradigma una terminació de plural que es basa en el model llatí *temp-us / temp-ora* (Rum. *timp, timpuri*) i s'utilitza molt sovint per formar el plural dels neologismes, p. ex. *hotel – hoteluri*.

(9) Terminacions de plural a la Romània oriental (acabament vocàlic)

	masculí	femení.	ambigen
	-i	-e	-uri
It	vini		
It	montagne		
Ro	vinuri		

Terminacions de plural a la Romània occidental (acabament en *-s*)

Cat	vins
Fr	vins
Po	vinhos
Es	vinos

D'aquesta manera es facilita la comprensió de les estructures gramaticals. Atès que les unitats gramaticals són les que apareixen amb més freqüència en els textos, el fet de poder-les reconèixer amb facilitat és molt útil i rendible per aprofundir en la

comprensió lectora. A més a més, també es treballen les característiques morfològiques idiosincràtiques, com per exemple l'enclisi de l'article determinat o l'existència de cas morfològic en els noms del romanès.

francès —com en la resta de llengües romàniques— podem trobar també la variant romanesa de 'andare', a *merge*, p. ex. a *submerger* (submergir).

(10)

Rezultatul referendumului francez reprezintă un eșec pentru procesul
Resultat+ul (article determinat),
referendum+ul (art. det)+ui (cas genitiu)
proces+ul (art. det.)

3.1.7 Setè sedàs: Prefixos i sufixos

Finalment, el setè sedàs se centra en el treball dels afixos. Els prefixos i sufixos són elements recurrents en una gran quantitat de paraules. Una nombre important dels 3000-5000 verbs que posseeix de mitjana cada llengua romànica contenen algun prefix. Tanmateix, el nombre de prefixos i sufixos és reduït: només uns 40 prefixos derivats del llatí i altres tants del grec tenen una productivitat elevada; i el nombre de sufixos de cada una d'aquestes llengües que apareixen de forma generalitzada és similar. Actualment aquests prefixos i sufixos són en bona part internacionals. Dominar el significat d'aquests afixos és extraordinàriament efectiu. La capacitat de separar correctament els afixos de la resta de la paraula i de conèixer-ne el significat ajuda a millorar considerablement la lectura deductiva. Fins i tot en el cas que no s'entengui l'arrel de la paraula, el coneixement de l'afix pot ser de gran ajuda per avançar en la comprensió.

(12)

Cat	Es	Fr	It	Po	Ro
ceba	cebolla	oignon	cipolla	cebola	ceapă
gos	perro	chien	cane	cão	câine
caure	caer	tomber	cadere	cair, tombar	a cădea
arribar	llegar	arriver	arrivare	chegar	a sosi
assolir	alcanzar	atteindre	attingere	atingir	a atinge
avet	abeto	sapin	abete	abeto	brad
avui	hoy	aujourd' hui	oggi	hoje	astăzi
comença r	empezar	commen cer	comincia re	começar	a începe
comprar	comprar	acheter	comprare	comprar	a cumpăra
conill	conejo	lapin	coniglio	coelho	iepure
després	después	après	dopo	depois	pe urmă

(11)

Cat	Es	Fr	It	Po	Ro
desco brir	descu brir	déco uvrir	scoprir e	descob rir	a descope ri
passa tge	pasaj e	passa ge	passa ggio	passag em	pasaj

L'estudi i la memorització del lèxic específic serveixen a l'aprenent avançat per comprendre la distribució del lèxic romànic. Per tant constitueixen una eina per refinar la competència receptiva i per completar un procés que fins ara s'havia basat en principis de convergència lingüística. A la vegada, aquest conjunt de paraules pot ajudar a evitar les interferències més freqüents.

El mètode compta, a més a més, amb uns miniretrats (minigramàtiques) de les diferents llengües que sistematitzen els coneixements lingüístics activats amb l'ajuda dels sedassos i els complementen estratègicament. D'aquesta manera l'aprenent pot aprofundir en el domini de la llengua o les llengües que més li interessin. En aquestes minigramàtiques, a més d'una petita introducció amb dades sobre la difusió geogràfica, els parlants, l'evolució històrica o les varietats dialectals, s'hi pot trobar una descripció de les característiques de la llengua (principalment les relacionades amb la pronúncia, amb la grafia i amb l'estructura dels mots). Al final de la caracterització de cada llengua hi ha també un minilèxic classificat per categories gramaticals, en el qual es presenten sistemàticament les 400 paraules més freqüents: nombres, articles, preposicions, els substantius més importants, adjectius, conjuncions, pronoms, adverbis de lloc, de temps i de quantitat, i fins i tot els vint verbs més freqüents amb les formes regulars i irregulars. Així, d'una banda s'exposen ordenadament els mots amb què ja s'han establert correspondències mitjançant els set sedassos, i de l'altra s'hi afegeixen els mots específics de cada llengua, llengua, que són sistemàticament importants. En una recopilació alfabètica final apareixen els mots estructuralment més importants i els més freqüents de cada llengua, que integren el 50-60 % de qualsevol text estàndard. Els miniretrats han estat concebuts expressament en forma concentrada: es pretén que amb un mínim d'inversió d'aprenentatge (una dotzena de pàgines per llengua) s'obtingui un màxim de rendiment i d'utilitat per a la comprensió de textos escrits. Amb aquest concentrat d'informacions l'estudiant disposa d'una

3.2 Lèxic específic i minigramàtiques

Després del treball de tots els elements que constitueixen les bases de transferència per comprendre les altres llengües romàniques, hi ha un recull de lèxic específic. Definim com a lèxic específic aquelles paraules idiosincràtiques de cada llengua que no són comprensibles ni a partir d'una altra llengua romànica ni mitjançant el lèxic internacional, o aquelles que han modificat tant el significat que ni l'ètim ajuda a comprendre-les.

El lèxic específic està format pels escassos elements que, com a particularitats de les diferents llengües, han escapat a l'aplicació dels set sedassos. Es tracta de paraules que mostren una distribució heterogènia pel territori romànic. Això s'explica pel fet que en una etapa lingüística anterior van conviure formes sinònimes, l'una al costat de l'altra, mentre que posteriorment una d'elles es va imposar. Podem trobar aquestes divergències fins i tot en el si d'una determinada llengua. Pensem, per exemple, en les diferents arrels verbals de la conjugació del verb *anar*, *ir*, *aller*, infinitiu *aller*, present *je vais*, futur *j'irai*. En un únic lexema es troba representada tota l'heterogeneïtat romànica, i encara més si tenim en compte que en

sòlida base per desenvolupar una competència receptiva, que pot incrementar molt ràpidament amb la lectura intensiva i gradualment diversificada en les llengües elegides.

4. Cloenda

Els mètodes d'aprenentatge de llengües centrats en la intercomprensió ofereixen una via possibilista per assolir competències receptives en diverses llengües de manera simultània. En el cas del mètode Eurocomrom, es parteix del convenciment que l'aprenentatge de la comprensió lectora en la resta de llengües romàniques és relativament fàcil i ràpid pel parentiu que existeix entre aquestes llengües. Es demostra que el parlant d'una llengua romànica posseeix de bon començament una sèrie de preconeixements que faciliten i acceleren l'aprenentatge. D'altra banda, en tractar-se d'un mètode que es basa en estratègies transferencials realitzades per l'aprenent en autonomia, millora la capacitat general per a l'aprenentatge lingüístic, mitjançant la comparació interlingüística, l'establiment de gramàtiques hipotètiques, la deducció i l'analogia. Eurocomrom s'ha concebut com un complement necessari a l'oferta lingüística dels sistemes d'ensenyament europeu. La majoria d'institucions escolars europees pretenen ensenyar a molts alumnes (amb resultats diversos) una llengua estrangera (generalment l'anglès), i en alguns casos fins i tot una segona llengua estrangera (alemany, espanyol, francès o italià). Però així no es pot aconseguir mai un plurilingüisme que tingui en compte la diversitat lingüística d'Europa i que condueixi a una veritable competència lingüística europea. Aquesta proposta s'ha d'entendre, doncs, com un complement a l'oferta convencional de formació lingüística, però també pot servir com a iniciativa per a una reforma de l'ensenyament de llengües que en faciliti l'aprenentatge.

Estem convençuts, que en el nou context sociolingüístic mundial en què l'ampliació exponencial de les relacions entre grups lingüístics diferents comporta per a molta gent la necessitat de superar el monolingüisme tot aprenent altres llengües, la intercomprensió, tant des del punt de vista de les metodologies d'aprenentatge com de les formes de comunicació, pot ser serà una estratègia fonamental. D'una banda, perquè es tracta d'una opció realista per estendre el plurilingüisme (receptiu) de manera generalitzada i així facilitar la intercomunicació sense necessitat de menystenir la diversitat lingüística. De l'altra, i en gran part com a conseqüència de l'anterior, perquè ataca d'arrel la ideologia monolingüista, que propugna com una de les condicions imprescindibles per al progrés de la societat la imposició d'una llengua única (Moreno Cabrera 2006).

Des de la perspectiva de les llengües menys difoses, l'opció de la comunicació interlingüística per la via de la intercomprensió significa una possibilitat d'establir relacions més igualitàries amb les llengües veïnes tant en l'àmbit estatal com en l'àmbit europeu. En el cas d'Europa la defensa del plurilingüisme sembla que s'hagi acceptat clarament, per això, com hem comentat, s'ha començat a donar suport a les diferents estratègies que promouen la intercomprensió; ara només cal que no es caigui en l'oligolòssia.

Finalment, estem convençuts que la intercomprensió és una eina especialment interessant per augmentar el coneixement lingüístic (però també, cultural, social, etc.) mutu en les zones frontereres. Tant si es tracta de fronteres lingüístiques com de fronteres polítiques. De fet, la comunicació entre persones que són capaces de comunicar-se parlant cadascuna la pròpia llengua i entenent la dels altres, sembla que ha funcionat en molts moments i en molts llocs de la història de la humanitat (Escudé i Janin (2010)).

5. Referències bibliogràfiques:

Bastardas, Albert (2002): «Política lingüística mundial a l'era de la globalització: diversitat i intercomunicació des de la perspectiva de la 'complexitat'» *Noves SL. Revista de Sociolingüística* (estiu 2002), p. 1-14.

Bonvino, Elisabetta; Caddéo, Sandrine; Pippa, Salvador i Eulàlia Vilaginés (2011) *Euro5*. Roma, Hoepli.

Clua, Esteve, Estelrich, Pilar, Klein, Horst G. & Tilbert D. Stegmann (2003): *EuroComRom - Els set sedassos. Aprendre a llegir les llengües romàniques simultàniament*. Aachen, Shaker.

Clua, Esteve (2008): «Intercomprehension and Catalan: The Eurocom project», *Catalan Review*, XXI (2007), p. 151-173.

Clua, Esteve (2010): «Intercomprensió i lingüística comparada» dins Faluba, K.; Szijj, I. (ed.) *Actes del XIVè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Budapest 2006)*, vol. 3. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat. p. 151-161.

Council of Europe (2001): *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Cambridge, Cambridge University Press.

Escudé, Pierre (director) (2008) *J'apprends par les langues : manuel européen EURO-MANIA : fichier de l'élève*. Toulouse : CRDP de Midi-Pyrénées.

Escudé, Pierre i Pierre Janin (2010) *L'intercomprensió clau del plurilingüisme*, Paris, Clé international.

Galinska-Inacio, Iwona; Randak, Anna; Klein, Horst G. & Tilbert D. Stegmann (2004): *EuroComRom: Siedem filtrów: Jak od razu czytać teksty w językach romańskich*. Aachen: Shaker,

Giudicetti, Gian P., Maeder, Constantino C.M., Klein, Horst G. & Tilbert D. Stegmann (2002): *EuroComRom - I sette setacci: Impara a leggere le lingue romanze*. Aachen, Shaker.

Götttsche, Katja; da Silva, Elke; Klein, Horst G. & Tilbert D. Stegmann (2003): *EuroComRom - Os sete passadores. Saber ler todas as línguas românicas já*. Aachen, Shaker.

Klein, Horst G. & Tilbert D. Stegmann (2000): *EuroComRom - Die sieben Siebe: Romanische Sprachen sofort lesen Können*, Aachen: Shaker.

Labraña, Sabela; Vázquez, Ignacio; Klein, Horst G. & Tilbert D. Stegmann (2009): *EuroComRom - As sete peneiras: Saber ler axiña todas as línguas românicas*. Aachen, Shaker.

Martín, Ernesto, Clua, Esteve, Klein, Horst G. & Tilbert D. Stegmann (2005): *EuroComRom – Los siete tamices. Un fácil aprendizaje de la lectura en todas las lenguas románicas*. Aachen, Shaker.

McCann, William J.; Klein, Horst G. & Tilbert D. Stegmann (2003): *EuroComRom -The seven sieves: How to read all the Romance languages right away*. Aachen, Shaker.

Meissner, Franz Joseph; Meißner, Claude; Klein, Horst G. & Tilbert D. Stegmann (2004): *EuroComRom: Les sept tamis: lire les langues romanes dès le départ; avec une esquisse de la didactique de l'eurocompréhension*. Aachen, Shaker.

Moreno Cabrera, Juan Carlos (2006): *De Babel a Pentecostés. Manifiesto plurilingüista*. Barcelona, Horsori.

Reinheimer, Sanda; Klein, Horst G. & Tilbert D. Stegmann (2001): *EuroComRom - Șapte Site: Să citim și să înțelegem simultan limbile romanice*. Bukarest, Ed. Cavallioti.

